

vis maior sit supponenda vis summa, h. e. infinita. Ideoque vel tantum bonum, vel tantum malum erit: quod rursus repugnat facto, quod explicandum est, h. e. existentiae bonorum et malorum. Ergo.

CAPUT VI.

De speciali modo quo Deus se manifestat.

THESIS L^a

I Praestituta miraculi notione, II docemus miraculum possibile esse, III haberique posse certam eius notitiam, IV ex quibus consequitur specialem testificationem divinitatis posse habere locum.

DECLARATIO I. PARTIS. Miraculum est aliquid mirum; mirum vero quatenus tale spectatum est aliquid insolitum inexpectatum quod mentes rapit in sui considerationem, gignitque reflexionem ad inquirendas causas eius. Unde aiebat Philosophus quod propter admirationem ceperunt homines philosophari. Non autem quodvis mirum, sed quod singulari quadam ratione mirum est, dicitur miraculum. Ut ergo tradamus modo huius definitionem, seposita quaestione de eius possibilitate, ac cognoscibilitate cum fiat, haec statui-
mus. Miraculum tum *ontologice*, tum *logice* spectandum est. Ontologice est *effectus seu phaenomenon in subiecto aliquo productum excedens vires totius naturae*. Dicitur *in subiecto aliquo*, quia miraculum supponit naturam, eiusque leges et in ea ac super illas fit. Est enim miraculum aliquid supernaturale quod ad naturam refertur, non quidem tanquam ipsi debitum, sed tanquam indebitum eiusque vires excedens: ideo naturam eiusque vires ordinemque supponit. Porro excessus miraculi supra naturae vires non in

eo est quod alicuius rei *essentia* sit supra ordinem totius naturae, sed quod eius *efficientia* sit supra hunc ordinem. Quamvis enim miraculose aliquid fieri possit cuius *essentia* ordine naturae non contineatur, id tamen per se ad miraculum non postulatur; nam sufficit quod prout a causa procedit et effectus est, ordinem naturae excedat; ideo dicitur excedere *vires* totius naturae. Sic cum quis resurgit, ut exemplis rem explicemus, vita eius non est alterius rationis ac vita prior, et potest eo modo videri et cognosci quo prior cognoscebatur; sed factum ipsum resurrectionis seu transitus cadaveris ad vitam miraculum dicitur.

Ex eo quod vires naturae excedit miraculum, excedit quoque ordinem naturae; fit enim id quod vires naturae non facerent; ideoque fit id cuius oppositum sive positive sive negative esse deberet, si vires naturae sibi permitterentur: hoc autem est esse aliquid praeter vel contra ordinem naturae. Hinc creatio, licet excedat vim totius naturae, miraculum non est, quia est constitutio ipsius naturae eiusque legum; et quia ad ordinem naturae spectat ut ex nihilo res producantur, si esse debent: ideoque ea est operatio naturalis.

Porro miraculum logice spectatum est in genere *signi*: est scilicet talis effectus ut sit quoque signum. Id quidem pendet ex eius causa finali, finis enim esse debet cur miraculum fiat: porro nequit per se finis esse miraculi bonum naturae; naturae enim provisum est suis certis et constantibus legibus quibus gubernatur; nec ex earum suspensione aut perturbatione aliquid acquirere potest quo perficiatur. Iam vero per se miraculum eo spectat ut Deum qui solus illud producere potest manifestet; verum et ipsa natura manifestat Deum: miraculum autem id proprium habet ut tanquam testimonium certum divinitatis probantis vel confirmantis aliquid adhiberi valeat. Ex quo factum est ut gentes omnes in prodigiis et monstris sigillum quoddam divinitatis agnoverint, et quaecumque sive actiones sive doctrinae miraculis confirmarentur, ea Deo esse placita et probata arbitrarentur. Nihil tamen impedit quominus Deus ut alicui beneme-

renti bene faciat, vel immerentem puniat, miraculum patret, sed et in his finis proprius miraculorum semper obtinetur.

Miracula quidem fieri possunt et in natura sensibili et in natura quoque pure spirituali, ut inferius declarabitur: verum haec utpote nobis impervia non haberent quoad nos rationem signi: itaque his omissis miraculum definitur pressius: *factum in natura sensibili productum excedens vires totius naturae*. Qua in definitione habes significatas vel adsignificatas causas omnes miraculi. Liquet enim causam efficientem esse Deum, causam materialem esse id quod sensibiliber apprehendi potest; causam formalem esse eius excessum supra vires naturae, causam finalem esse ut significetur aliquid divinum, quae causa ex eo adsignificatur quod miraculum sit opus Dei, opusque sensibile omnibus obvium.

Ex dictis patet quod miraculum habita ratione eius quod fit, est maximum in genere mirorum. Cuius rationem quidam ex eo reddunt quod mirum illud sit cuius causa est occulta, et quod est contra naturae ordinem: miraculum vero est maxime contra ordinem naturae, quia effectus qui totius creatae naturae ordinem et facultatem excedit, maxime oppositus est ei qui secundum naturae ordinem esse deberet: eius porro causa occultissima est, utpote Deus, cuius essentiam humanus intellectus cognoscere nequit, et qui sensu non percipitur. Verum difficultas est quod hanc alteram rationem, quia occultatio causae quae ad mirum et admirationem requiritur non ea est qua causa intuitive non videtur, vel qua eius essentia ut in se est non cognoscitur, plures enim causae quorum effectus non miramur, ita se habent: sed esse videtur occultatio existentiae causae. Sub hoc autem respectu adeo falsum est Deum esse occultum ut cum mirum aliquod accidit, nihil sit magis obvium hominibus causas secundas ignorantibus quam statim cogitare Deum, eique unice asserere phaenomenon. Nihilominus advertere licet quod causa admirationis non est tam occultatio existentis causae quam modi quo causa agat: porro modus agendi Dei maxime est occultus quatenus est remotus magis a modo agendi ceterarum causarum: et sic verum est mi-

raculum etiam sub hac ratione esse maximum mirum prae illis quae a causis secundis fieri possunt.

Hactenus definitum est miraculum proprie dictum. Solet vero non raro miraculi nomen fieri etiam aliis effectibus inferioris ordinis. Scilicet effectus qui in natura sensibili fiant, distinguere licet in *naturales, praeternaturales, supernaturales*. *Naturales* sunt, quorum causae proportionatae in ipsa natura sensibili existunt; *praeternaturales*, quorum causa est aliqua natura superior ordine sensibili, h. e. spiritus purus, quae et ipsa continetur ordine totius naturae; *supernaturales*, quorum nulla causa creata existit, sed solus Deus auctor. Porro non raro phaenomena quaedam praeternaturalia, quae non nisi spiritibus bonis tribui possunt, miraculis accensentur, idque iis accidit propter rationem *signi*, quam diximus miraculis competere. In pluribus enim adiunctis constare potest phaenomena quae vires naturae excedunt non nisi Deo volente et probante edita esse; quo posito induunt rationem signi divini non secus ac vera miracula.

Definitiones non paucas miraculi falsas reiiciemus postquam miraculi a nobis definiti possibilitatem demonstraverimus.

DEMONSTRATIO II. PARTIS. Si supponas naturae universae vim esse infinitam, vel naturae ordinem, h. e. connexionem phaenomenorum, quae secundum certas leges contingunt, esse absolute necessariam, non est profecto locus possibilitati miraculi; idque supponunt ii moderni scriptores qui miraculorum possibilitatem inficiantur. Si e contrario teneas et naturae universae vim esse finitam, et naturae sensibilis ordinem necessarium non esse, manifesta est miraculi possibilitas tum intrinseca tum extrinseca. Intrinseca quidem quia nulla est repugnantia imo convenientia est harum notarum, effectus nempe existentis excedentis vires totius naturae; extrinseca vero quia causa praesto est par eidem efficiendo. Et sane quoad primum, quoniam vis totius naturae utpote finitae finita est, quilibet quoque effectus eius finitus sit oportet: quolibet autem finito potest dari aliud finitum maius; potest ergo esse effectus praestantior omni effectu

possibili toti naturae, eiusque vires excedens. Pariter quoniam naturae sensibilis ordo, ut probatum est (Cosm. Th. XXXIV), contingens est, eademque natura capax ex se est plurium aliorum ordinum, nulla est ergo repugnantia quod alter ordo sive effectus alterius ordinis existat. Ista ergo duae notae: *eventus existens*, et *excedens vires totius naturae* non repugnant inter se, imo conveniunt; earum enim nexus postulatur ab indefinita perfectione entis quae non exhauritur efficientia naturae, et a capacitate naturae quae non exhauritur eo ordine qui actu in ea viget. Extrinseca possibilitas quoque certa est; adest enim vis infinita infinite excedens vim totius naturae, quaeque potest omnia possibilis; neque obnoxia est ordini naturae, quem ipsa libere ex tot possibilibus eligens instituit: ergo.

Cuius vis infinitae efficacia ut declaretur magis, advertimus Deum posse agere *praeter ordinem*, et *contra ordinem*, et *supra ordinem* totius naturae. Actio *praeter ordinem* naturae est ea qua fit quidem id quod et natura facit, sed non eo modo quo fit a natura at excellentiori: actio *contra ordinem* naturae est ea qua fit effectus vel negative vel positive oppositus illi qui ab ordine naturae exigitur; actio *supra ordinem* naturae est ea qua fit aliquid excellentius quam possit natura viribus suis facere in hoc ordine, quod si sit aliquid excellentius quam possit natura omnis in quovis ordine facere, dicitur ea actio simpliciter *supra naturam*. Iam vero Deus potest agere praeter ordinem naturae, quia facere solus potest quidquid natura facit, sed et perfectiore modo, h. e. nullis adhibitis instrumentis, absque ullo motu: potest agere contra ordinem naturae tum efficiendo ne effectus proprius causae naturalis, puta combustio ignis, existat, per subtractionem sui concursus ad operationem: tum vi propria adhibita vel alteri communicata producendo effectus oppositos illis qui a subiecti dispositione requiruntur ut si vivificetur cadaver. Potest Deus agere supra ordinem totius naturae vel existentem, vel quemlibet possibilem, quia infinite excedens omne creabile potest profecto aliquid excellentius quam ulla natura in quavis hypothesi possit.

Diximus data opera *contra ordinem naturae*, non *contra naturam* seu essentiam; haec enim diversa sunt. Ordo enim naturae quilibet contingens est; natura vero h. e. essentia est quid necessarium. Porro cum fit aliquid contra ordinem naturae, haud fit contra naturam. Non enim est contra naturam quod in eius capacitate continetur; atqui natura capax est huius ordinis et alterius, sicut sol per se potest stare et potest moveri; quod vero haec capacitas reducatur in actum, pendet ex vi agentis cui natura subiicitur. Scilicet, ut monet S. Thomas (De Potent. q. VI. a. 1) « res est in potentia ad diversa secundum habitudinem ad diversos agentes: unde nihil prohibet quod natura creata sit in potentia ad aliqua fienda per divinam potentiam, quae inferior potentia facere non potest. Et ista vocatur *potentia obedientiae*. » Cum igitur naturale sit rebus subiici divinae potentiae a qua sunt, et quae plenissimum habet in eas dominium, quidquid Deus in eis facit conveniens ipsis dicendum est esse secundum earum naturam.

Nota. Quemadmodum in natura sensibili de qua hactenus locuti sumus, contingens est ordo actionum et phaenomenorum, ita et in natura purorum spirituum plura contingenter inesse possunt quibus certus ordo actionum et phaenomenorum constituatur, contra quem et praeter quem Deus agere possit. Sic ex. gr. Deus scientiam infundere potest, infusamque subtrahere, Deus spiritum expeditum ad agendum impedire potest ne agat: potest certa lege cuilibet spiritui certos terminos spatii occupandi definire, tum deinde ampliare aut minuere, et ita porro. Quare et in puris spiritibus miraculis locus est. Itaque distingue triplicem ordinem, ordinem essentiarum, ordinem naturarum, ordinem actionum et phaenomenorum. Discrimen est inter naturas sensibilibus et naturas spirituum: nam quaelibet ex his est simplex res, illae vero, praeter primitivas atomos sunt synthesis ex pluribus. Hinc in rebus sensibilibus spectanda est tum essentia materiae, tum essentia singularum naturarum quarum constitutio ex atomis contingens est, pertinetque ad eum certum ordinem physicum contingentem, qui viget

in rebus. In spiritibus vero non est alterius rei essentia praeter naturam singulorum. Iam vero contra ordinem essentialium Deus quidem potest aliquid, eas destruendo, sed iis manentibus nihil potest agere quod sit contra id quod essentialiter exigitur a rebus. Id enim tum ipsis rebus tum divinae sapientiae repugnat. Quia vero essentiae sensibilia naturarum contingentes sunt, nec essentialiter exiguntur a materia, potest contra eas Deus agere illas vel destruendo, vel mutando aliam naturam eidem subiecto inducendo: quod quidem secundum in spiritibus et ceteris simplicibus fieri nequit. Ordo actionum et phaenomenorum in natura sensibili contingens est non solum quoad actum, sed et quoad virtutem quae, sicut natura, contingenter resultat ex primitivis elementis certo modo combinatis: in spiritibus vero contingens est quidem actus sive exercitium, virtus autem est essentialis. Hinc Deus potest agere contra ordinem sensibilia actionum et phaenomenorum, etiam quoad ipsas vires, quod quidem redit ad actionem Dei contra naturas physicas, in spiritibus vero nequit agere contra huiusmodi ordinem nisi quoad exercitium eius. At potest Deus agere praeter et supra omnes essentias: quia agere potest modo diverso ab eo qui est eis essentialis: et potest illud efficere quod ipsis essentialiter est impossibile.

Corollarium 1.^m Ergo est differentia essentialis inter miracula proprie dicta et praestigias diabolicas. Ea enim 1° excedunt vires totius naturae soloque nutu voluntatis fiunt, hae non excedunt nisi vires naturae sensibilis et humanae, fiuntque adhibitis naturalibus mediis et applicatione activi ad passivum. 2° Miracula quae a Deo fiunt (idem dicitur de miris quae Deo volente et probante fiunt a spiritibus bonis) non nisi in honestum finem fieri possunt, siquidem sunt certum veritatis vel honestatis illius rei propter quam fiunt; praestigiae vero diabolicae in malum finem fiunt, perverseque adhiberentur ad conciliandam fidem falsis doctrinis.

Corollarium 2.^m Ergo definitio miraculi non est arbitraria. Certum est enim possibile esse effectus virtute di-

vina excedentes vires totius naturae creatae, hi porro effectus sunt quibus proprie competit appellatio miraculi.

Nota. Cum dicitur natura *creata* cuius vires miraculum excedit, intelligitur non sola natura actu existens, sed et quae esse posset. Id omnes supponunt qui eam miraculi definitionem recipiunt: nam intra naturae ambitum et spiritus puros complectuntur; ignoramus autem quinam sit actualis specificus limes virtutis eorum sive superiorum inter eos, sed solum scimus generice quid non possint; nisi ergo ea definitio valeat pro cunctis spiritibus creabilibus, nihil certi haberetur. Id quoque patet ex demonstratione data possibilitatis miraculi.

Ex dictis colligere licet falsitatem quarumdam miraculi definitionum, quae alterutri ex his erroribus innituntur, aut naturae universae vim esse infinitam, aut naturae physicae (quam solum agnoscunt) leges esse necessarias. Prima est Spinozae, qui ad normam sui systematis miraculum definit: *opus naturae, cuius causam naturalem exemplo alterius rei solitae explicare non possumus* (Tract. Theol. polit. c. 6). Scilicet miraculum obiective nullum est, sed ex ignorantia nostra fit ut quaedam reputemus miracula, ea vero sunt quae ex legibus naturae nobis cognitae explicare nequimus. Qua definitione negatur reapse existentia cuiusque miraculi. Negatur autem quia reapse possibile non est; natura enim iuxta Spinozae systema est Deus, praeter et supra aut contra cuius vires nihil fieri potest.

Huic accedit definitio Lockii aientis miraculum esse *operationem sensibilem, quae cum spectatoris captum superet, ipsiusque opinione cursui naturae constituto contraria sit, ab eo pro divina habetur* (Tract. de mirac.). Nimirum miraculi ratio in praeiudicio est sita quo quis opus divinum reputat quod secundum naturae cursum explicare non valet.

Bonnetus sic miraculum definit: *effectus consueto naturae cursui contrarius ex occulto causarum naturalium ordine, Deo praeparante, promanans* (Palingenesie philosophique P. XVII. cc. 5. 6). Scilicet miraculum quoque vi-

ribus naturae debetur, ex eo autem differt a ceteris naturae effectibus in eoque eius ratio posita est quod procedat a viribus occultis naturae praeparatis a Deo ad obstupescendos homines. Supponitur enim praeter vires naturae nihil fieri posse, inviolabilesque esse leges quibus natura operatur.

Houttevillius pariter docet miraculum esse *effectum insuetum ab occultis naturae legibus procedens* (De la révélat. chrét. L. I. c. 5). Quae quidem definitio non differt a praecedente. Differentia vero utriusque scriptoris in eo est quod Bonnetus velit duas esse naturalium causarum series a Deo constitutas, alteram quae ordinarie operetur, alteram quae extraordinarie; Houttevillius vero unam causarum naturalium seriem a Deo constitutam velit, cuius quaedam vires occultae sint, et a qua secundum has vires identidem effectus procedant.

Clarckius sic definiverat miraculum: *effectus consuetus naturae ordini contrarius, ab alicuius entis intelligentis homineque superioris insueto interventu productus* (Tract. De existentia Dei c. 19). Haec definitio spectari potest tum per se, tum secundum principia a quibus procedit. Si per se spectatur, 1° in ea non continetur vera miraculi notio quae est effectus supra vires totius naturae ideoque et supra vires entis intelligentis creati superioris homine; hinc in hac definitione miraculum proprie dictum quod solus Deus facere potest, confunditur cum miris quae a spiritibus puris fieri possunt. 2° Cum miraculis accenseantur quae insueto interventu fiunt ab ente intelligente superiore hominibus, miracula cum praestigiis diabolicis confunduntur, sive nulla assignatur nota qua ea ab his discernantur. 3° Falsum est miraculi rationem in eo esse positam quod sit quid contrarium ordini *consuetus* naturae, sed est simpliciter effectus contrarius ordini naturae sive sit consuetus ordo sive insuetus, nam et in ordine naturae quaedam phaenomena non sunt consueta, ut ex. gr. insulae cuiusdam ex oceano evectio.

Si secundum principia a quibus procedit definitio consideretur, advertendum est a Clarckio hoc principium assumi, nullas nempe esse materiae vires, nullam activitatem; omnia

Deum immediate agere; naturae proinde vires esse Dei operationem, naturaeque cursum non esse nisi Dei voluntatem prout agit ratione quadam continua constanti et uniformi. Quo posito sequitur nihil reapse esse posse contra vel supra naturae vires quae nullae sunt, ac miraculum eo tantum posse redire quod sit quaedam insueta operatio Dei. Porro principium istud sive hypothesis Clarckii falsa est, ut alibi demonstravimus; quod si hoc principium ideo statuitur quia si leges naturae sunt iis a Deo derogari nequit, id defenditur quod absurdum est, solisque fatalistis et incredulis probatur ideo ut miraculi possibilitatem inficientur.

Quod contra miraculi possibilitatem asseritur (omissis iis quae sensu pantheistico proferuntur, nempe naturae vires esse infinitas, omniumque phaenomenorum seriem utpote explicationem vitae divinae esse absolute necessariam) huc potest revocari. Vel enim obiicitur quod divinae sapientiae adversatur mutatio suorum decretorum quibus leges physicas statuit, vel quod haec mutatio arguit in ipso Deo mutabilitatem, supponitque leges quibus mundus regitur emendatione egere veluti imperfectas et insufficientes. Vel obiicitur quod Deus nequit agere contra naturas et essentias rerum, leges autem physicas ab essentiis rerum fluere; ita ut quemadmodum nequit Deus derogare legibus moralibus, neque possit legibus physicis.

Verum 1° divinae sapientiae quidem adversatur mutatio consilii, non vero mutatio operis quae uno eodemque consilio ab aeterno cum ceteris operibus statuta est. Nec proinde ulla est mutabilitas in Deo qui omnia ordinaria et extraordinaria simul ab aeterno praefinivit. Nec leges physicas Deus miraculo mutat, sed iis manentibus aliquid extra earum ordinem facit: nec eas violat, negandum est enim suppositum quod scilicet iis teneatur, eas enim ipse libere constituit. Sola vero ignoratio finis miraculi efficere potest ut quis censeat per ipsum leges physicas emendari. Sane non fiunt miracula ut melius se habeat cursus naturae, sed ut divino testimonio aliquid significetur.

2° Concedimus contra essentias et quidquid ex iis ne

cessario dimanat Deum agere non posse, at negamus huiusmodi esse ea in quibus miracula fieri posse probavimus. Quocirca negamus quoque paritatem inter leges físicas et morales quae ab essentiis rerum fluunt. Et sane ut S. Thomas ait (De Pot. q. VI. a. 1. ad 3^m) « Deus quidem potest facere contra ordinem qui est unius creaturae ad aliam... non tamen potest facere contra ordinem creaturae ad seipsum. Unde contra ordinem iustitiae Deus facere non potest. »

DEMONSTRATIO III. PARTIS. Notitia quae accipitur miraculi duplex est distinguenda; constare enim debet 1° factum esse id quod dicitur excedere vires naturae: 2° hoc factum reapse esse tale ut vires totius naturae excedat. Prior est notitia *experimentalis* sive *historica* facti; altera est notitia *rationalis* sive *philosophica* naturae huius facti.

Iam vero notitia historica miraculi sive per immediatam experientiam, sive per auctoritatem testificationis obtineri potest non secus ac notitia ceterorum factorum; est enim miraculum factum sensibile non secus ac cetera facta. Sic ex. gr. sanitas instantanea ex mortali infirmitate est factum constans elementis omnibus sensibilibus, cuiusmodi sunt infirmitas in instanti *a*, et sanitas in instanti *b*. Argumento Hume contententis testimonium sensuum nostrorum vel testium referentium factum praevalere non posse testimonio naturae universali inductione testantis vel docentis factum huiusmodi non contingere, iam fecimus satis in praeced. tractatione cum de operatione malorum spirituum ageremus (Th. XII. p. II. Cor. 2°). Cuiusmodi est ergo notitia historica miraculi quae obtineri potest? Quoniam ut iam vidimus (Crit. Th. IX, XIII et XVI) sive per immediatam sensuum nostrorum experientiam, sive per auctoritatem testium gigni potest certitudo nedum moralis sed et metaphysica facti, utraque secundum diversa adiuncta pro miraculis quoque locum habere potest.

Difficilior est quaestio de notitia *philosophica*. Ut ipsa obtineatur oportet praesto esse certa quaedam principia, ad quorum normam examen philosophicum facti instituat. Principia huc spectantia alia referuntur ad ipsum obiectum de

quo est quaestio, et principia *realia* appellari possunt, alia ad methodum demonstrationis, et appellentur *logica*. Priora tum *directa* et *ontologica*, tum *indirecta* et *moralia* censentur.

Principia directa. 1° Omnis vis naturalis actione transiente agens requirit subiectum in quo agat et applicationem suae virtutis vel adsciti instrumenti ad subiectum (O. Th. XIX). 2° Sicut vis naturalis nequit aliquid operari sine subiecto, ita nequit operari contra capacitatem subiecti, eam scilicet capacitatem quam habet subiectum respectu mediorum quae adhibentur vel modi quo causa operatur. Quod ut explicemus, advertimus capacitatem subiecti ad aliquem effectum in eo gignendum spectari posse vel *absolute* vel *relative*. Absolute spectatur cum consideratur quidquid in subiecto fieri potest per quamlibet causam. Relative spectatur cum consideratur quid in eo aliqua causa operari possit quaecum causa subiectum determinate confertur. Cum de miraculis loquentes dicimus non esse in subiecto capacitatem illius effectus, non possumus intelligere defectum capacitatis absolutae; secus enim nec Deo esset possibile: et e contrario si effectus in subiecto fit, aliqua certe illius capacitas in hoc est. Est igitur sermo de capacitate relativa. Porro de ea nequit aliquod principium sic proponi, ut dicatur vis naturalis non posse agere contra naturalem capacitatem subiecti; hoc enim verum est, sed in nostra quaestione ad nihil conducit; quaeritur enim quaenam sit capacitas naturalis. Quae quidem multiplex est iuxta diversas causas quibus subiectum subordinatur. Neque sic licet principium statuere, ut dicatur non posse vis naturae agere in subiecto contra capacitatem quam subiectum habet respectu eiusdem vis: nam et hoc rursus verum est, imo illud idem est quod dictum est prius; sed rursus id nequit demonstrationi inservire. Id enim omnes concedent, sed simul negabunt vel negare poterunt deesse capacitatem subiecto ad aliquem effectum puta excitationem mortui respectu alicuius creatae vis superioris; quod proinde per se probandum erit. Ita ergo efferendum est principium ut huic demonstrationi instituendae conducat. Id porro est quod praestare censemus principium a nobis secundo loco

statutum. Nam effectus pendet et a modo quo causa agit, et a mediis quae adhibentur; cum itaque cognoscitur modus quo causa agere debet, et media quae adhibere potest, scire etiam licebit quid non possit facere. 3° Vis naturalis agens in subiectum physicum nequit producere effectum suum in instanti. Ratio est quia agit mediante motu.

Principia indirecta. 1° Doctrina rectae rationi theoreticae vel practicae evidenter repugnans nequit miraculo divino confirmari. Per se quidem nulla doctrina vel evidenter (nempe nobis) vel non evidenter repugnans rectae rationi potest miraculo divino confirmari; sed usus principii tunc solum valere potest in hac quaestione cum repugnantia est evidens: ideo id positum in enunciatione principii. Ratio principii est quia id adversatur veracitati et sanctitati divinae. 2° Divina Providentia permittere nequit ut mirum occultis naturae viribus editum appareat instructum characteribus signi divini ita ut prudenter homines illud sequantur, si adhibeatur ad falsum confirmandum, et si nulla media suppetant ad detegendam deceptionem. Liquet id ex notione divinae Providentiae.

Principium logicum. Ut constet effectum aliquem esse miraculum non est opus perspectas habere omnes, sive notas sive occultas siquae sunt, naturae vires et leges, sed 1° satis est nosse quid non possit natura; si hoc enim tenes, iam constare tibi potest an effectus aliquis possit necne naturae viribus asseri. Illud vero, quid nempe non possit natura colligi certe potest ex ipso conceptu naturae finitae sive sensibilis sive spiritualis; ut liquet ex principiis directis supra recitatis. 2° Satis est nosse causas naturales, quae heic et nunc influere in effectum potuissent, non fuisse pares effectui illi producendo: sive heic et nunc nullas fuisse causas naturales quae idoneae essent ad eum effectum producendum. Si enim id certum est, etsi alias causas occultas, quae tamen nihil efficiunt, supponas, constabit tibi semper opus illud non esse adscribendum naturae.

Iam vero frequenter haec duo nota esse possunt. Nam cum ex. gr. pertranseunte umbra Petri infirmus de repente sanaretur, mortuus resurgeret, evidens erat causam naturalem

huius effectus spectantem ad ordinem sensibilem, nullam fuisse. Etenim cum causae huiusmodi operentur necessario atque in iisdem adiunctis idem efficiant, manifestum erat causam illius eventus non fuisse aliquam vim occultam naturae physicae; cur enim si haec erat non operabatur prius ac transiret umbra Petri, cur non postea? An umbra determinabat eius activitatem? cur ergo umbra alterius rei id non praestabat? Nimirum si hic eventus ab aliqua occulta causa physica profectus esset quae ibi lateret, idem effectus debuisset produci succedente umbra alterius, nec ratio ulla esse potest cur ea causa tunc tantum incipiat agere et desinat cum incipit et desinit umbra Petri. Nulla ergo ibi erat causa physica occulta. An suspicari licet effectum fieri vi praeternaturalis spiritus finiti? Verum 1° vel supponitur spiritus bonus, vel spiritus malus: si spiritus bonus, iam ille eventus, cum ad aliquam doctrinam confirmandam adhibetur, rationem habet signi divini. 2° Praeterea sive bonus sive malus spiritus supponatur, inspecta ratione effectus potest ex principiis directis constare an ille contineatur vi causalitatis creatae, ut si in instanti fiat, ideoque nullo adhibito motu sed solo imperio voluntatis efficacis: vel si nullum sit medium naturale cuius applicatione effectus valeat produci: cuiusmodi est resurrectio defuncti. Nam anima in termino existens nequit subesse dominio alterius spiritus ut ab eo rursus ad statum viae reducatur: quamvis vero spiritus superior valeat quomodocumque refingere corpus putrescens excitato motu, nequit tamen ei conferre dispositionem proximam et exigentiam ad unionem cum anima, quae exigentia non est ex essentiis rerum, sed ex lege conditoris naturae secundum ipsam convenientiam rerum inest corpori per generationem producto.

Dices contra haec primo difficile prorsus esse percipere utrum nec ne in instanti opus fiat; si autem aliqua temporis morula intercedat, locum habere potest activitas spiritus, qui movendo materiam quo maiore potitur efficacia, eo citius operari potest: deinde dices quod si spiritus non potest hominem defunctum resuscitare, potest tamen simu-